

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-01-26

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson, regeringsrådet Stefan Ersson och justitierådet Lars Dahllöf.

Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting

Enligt en lagrådsremiss den 15 december 2005 (Försvarsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
2. lag om skyddsrum,
3. lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
7. lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
8. lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288),
9. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
10. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144) och
11. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorerna Cecilia Skjöldebrand.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

De tre nya lagar som remissen innehåller bygger väsentligen på nu gällande lag (1994:1720) om civilt försvar och lag (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. De föreslagna lagarna består också i stor utsträckning av bestämmelser överförda från gällande lagstiftning.

Förslaget till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Övergångsbestämmelserna

Lagen skall enligt vad som anges i punkt 1 i övergångsbestämmelserna träda i kraft den 1 september 2006. Bestämmelserna i 2 och 5 kap. skall dock tillämpas från och med den 30 juni 2006. I punkt 2 anges att genom lagen upphävs lagen om civilt försvar och lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Bestämmelserna i 2 och 5 kap. i lagen, som avses bli tillämpliga från och med den 30 juni 2006, behandlar dels förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid, dels den statliga ersättning som skall utgå till kommuner och landsting för förberedande åtgärder som de utför enligt 2 och 3 kap.

Lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting, som avses bli upphävd genom den föreslagna lagen, innehåller bestämmelser om förberedelser och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid, som motsvarar flera av bestämmelserna i 2 kap. i den föreslagna lagen.

Eftersom den föreslagna lagen anges träda i kraft den 1 september 2006 och lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting upphävs genom den föreslagna lagen kommer, om bestämmelserna i 2 kap. skall tillämpas från och med den 30 juni samma år, två lagar innehållande delvis likartade bestämmelser att formellt vara tillämpliga under tiden den 30 juni – 1 september 2006.

Den föreslagna ordningen att lagens bestämmelser i 2 och 5 kap. skall tillämpas från och med den 30 juni 2006 och att lagen skall träda i kraft den 1 september samma år innebär dock i praktiken att bestämmelserna i 2 och 5 kap. i lagen skall träda i kraft den 30 juni 2006 medan lagen i övrigt skall träda i kraft (och tillämpas fr.o.m.) den 1 september 2006. Ett annat synsätt skulle innebära att bestämmelserna i 2 och 5 kap. i lagen skall tillämpas innan de trätt i kraft.

Eftersom man, med hänsyn till de övergångsproblem som detta medför, bör undvika att låta skilda delar av en författning träda i kraft vid olika tidpunkter förordar Lagrådet i första hand att hela lagstiftningen skall träda i kraft vid en och samma tidpunkt. Om detta vid den fortsatta beredningen inte befinns vara möjligt förordar Lagrådet att övergångsbestämmelserna till den aktuella lagen ges följande lydelse:

1. Bestämmelserna i 2 och 5 kap. i denna lag skall träda i kraft den 30 juni 2006. Lagens övriga bestämmelser skall träda i kraft den 1 september 2006.
2. Genom lagen upphävs
 - lagen (1994:1720) om civilt försvar
 - lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Förslaget till lag om skyddsrum

3 kap. 4 §

Inom ett område där skyddsrum skall byggas är, enligt 3 kap. 3 §, den som avser att utföra sådana byggnadsåtgärder som avses i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan skyldig att underrätta den myndighet som beslutar om byggande av skyddsrum om sin avsikt.

Enligt 3 kap. 4 § har den som lämnat underrättelse enligt 3 § rätt att inom åtta veckor få ett beslut i skyddsrumsförslaget av den ovan nämnda myndigheten.

I förslaget sägs inget om vad följden blir om myndigheten inte skulle meddela beslut inom den angivna fristen. Detta bör enligt Lagrådets mening klargöras under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

4 kap. 3 §

I paragrafen föreslås att en ägare eller nyttjanderättshavare till en byggnad eller en annan anläggning där det finns ett skyddsrum under tid av höjd beredskap skall vara skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd.

Av paragrafens ordalydelse kan man få intrycket av att en ägare eller nyttjanderättshavare är skyldig att ge alla skyddsbehövande plats i skyddsrummet så länge något utrymme återstår att disponera där.

Samtidigt framgår av förslagets 3 kap. 4 § första stycke att en myndighets beslut om att ett skyddsrum skall byggas också skall innehåll-

la uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i skyddsrummet.

Enligt Lagrådets mening bör under det fortsatta lagstiftningsarbetet klargöras om det enligt 4 kap. 3 § finns situationer där det kan krävas av ägaren eller nyttjanderättshavaren till ett skyddsrum att denne tar emot flera skyddsbehövande än vad skyddsrummet är avsett för i enlighet med beslut av myndighet. Ett sådant klargörande framstår som särskilt angeläget med hänsyn till att den ägare eller nyttjanderättshavare som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 3 § att bereda skyddsbehövande plats i skyddsrummet enligt förslaget 8 kap. 1 § kan komma att dömas till böter eller fängelse i högst ett år eller om gärningen anses som grov till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Förslaget till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

2 kap. 6 §

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om en *utflyttning* allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

Avsikten är, enligt vad som upplysts vid föredragningen inför Lagrådet, att ett sådant förbud skall innebära ett förbud också att tillfälligt lämna området. Att beteckna även en sådan tillfällig vistelse utanför området som "utflyttning" är enligt Lagrådets mening inte lämpligt eftersom uttrycket oftast används för att beskriva en mer permanent flyttning.

Lagrådet förordar därför att paragrafen ges följande lydelse:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om förflyttningen eller vistelsen utanför området allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

Förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen

4 a §

I paragrafen, som handlar om rätt för kommun och landsting att bestå annan kommun eller annat landsting som drabbats av en extraordinär händelse, föreslås en följdändring, föranledd av den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vidare föreslås att den nuvarande rubriken närmast före 4 a §, "Hälso- och sjukvård vid extraordinära händelser i fredstid", skall utgå.

Den nämnda bestämmelsen kommer enligt förslaget att stå under rubriken "Landstingets ansvar". Med hänsyn till bestämmelsens innehåll är det, enligt Lagrådets mening, lämpligare att bestämmelsen, med sin nuvarande rubrik, placeras som 26 c § under huvudrubriken "Gemensamma bestämmelser om landstingens och kommunernas hälso- och sjukvård".

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.